

Voorwoord

Wij hebben veel aan de Verlichting te danken. Steven Pinker verwoordt in zijn boek *Enlightenment Now* (2018) goed waarom. Aan het begin van de negentiende eeuw leefde nog bijna negentig procent van de mensheid onder de armoedegrens. Nu is dat rond de tien procent. Pinker laat zien dat we niet alleen economisch maar op velerlei terreinen zijn vooruitgegaan: ‘Onze levens zijn langer, gezonder, veiliger, gelukkiger, vrediger en welvarender geworden – niet alleen in het Westen, maar wereldwijd.’ Dat is geen toeval, schrijft hij: ‘Dat komt vooral doordat we, vaak impliciet, de waarden van de Verlichting hebben omarmd: ratio, wetenschap, humanisme en vooruitgang.’ Vorig jaar kwam de Zweedse liberaal Johan Norberg in zijn boek *Open* tot een vergelijkbare conclusie. Onze openheid voor andere mensen, ideeën en handel is in de geschiedenis altijd een sleutel tot succes geweest.

Allemaal pijlers van het liberalisme zoals wij dat vandaag kennen. De markteconomie is ook zo’n belangrijke pijler. Alle gesloten systemen zonder een vrijemarkteconomie hebben uiteindelijk gefaald. Laten we dat niet vergeten en niet in de val trappen van het weer oploaiende centralisme en populisme die vooruitgang, vrijheid en openheid beperken. Onze maatschappij is zodanig complex dat simplistische antwoorden niet lang houdbaar blijken. De alomvattende interventie van de overheid aan het begin van de pandemie kan dan ook slechts tijdelijk zijn en is alleen in uitzonderlijke omstandigheden gewenst of effectief.

Tegelijkertijd is het zo dat tijden, inzichten en voorkeuren soms wezenlijk veranderen. Zo zien we nu, bijvoorbeeld, dat we niet de ware prijs betalen voor vervuilende producten. De externe kosten wegen nog te weinig mee in het huidige economische systeem. Ik ben ervan overtuigd dat in een toekomstige markteconomie duurzaamheid, biodiversiteit en de natuur een voorname plaats moeten hebben.

Dit is een van de aspecten waarop het kapitalisme kan worden bijgeschaafd, zodat het past bij de moderne tijd. Toen *The Economist* 175 jaar bestond, schreef het weekblad over de toekomst van het liberalisme. Daarin werd benoemd dat de 'true spirit' van het liberalisme radicaal en disruptief is. Dat is een mooie gedachte. Ik zie het liberalisme in termen van vooruitgang en de vrijheid om je eigen keuzes te maken. Ook de regels van de markteconomie zijn niet in steen gebeiteld, we moeten oplossingsgericht blijven denken. De markt hoort ons allemaal te dienen en niet andersom.

Laten we dus aanpassingen aan de markt maken die horen bij de wereld van vandaag en morgen. In dit geschrift worden enkele van die aanpassingen voorgesteld. Het is het begin van een discussie waarin we bij voorkeur wel het koude badwater, maar niet het kind weggooien.

Robert Reibestein

Voorzitter van het curatorium van de TeldersStichting